

KAPITAŁ LUDZKI

– podstawowe aspekty zawarte w:

*Raporcie diagnostycznym na temat współpracy transgranicznej
Województwa Śląskiego i Samorządowego Kraju Žyliųskiego
(listopad 2011)*

1. Demografia

Pomimo znaczącego potencjału ludnościowego okres 1995-2010 to dla województwa śląskiego czas drastycznego zmniejszania się potencjału ludnościowego (tj. o ponad 272 tys. mieszkańców). Liczba ludności regionu spada z ok. 4,9 do 4,6 mln mieszkańców (por. tab. 14), tj. o 5,5%¹. Spadek liczby ludności powodowany był w dużej mierze spadkiem atrakcyjności osiedleńczej i atrakcyjności związanej z pracą w tradycyjnych sektorach przemysłu, które w poprzednich dekadach przyciągnęły na Górny Śląsk duże rzesze Polaków. Migracje w latach 90-tych odnoszą się do osób, które odeszły na wcześniejsze emerytury i powracają do swoich rodzinnych regionów. Natomiast, migracje po roku 2004 wiążą się z wyjazdami osób w wieku aktywności zawodowej w poszukiwaniu pracy w państwach UE, w szczególności: Wielkiej Brytanii, Irlandii, Holandii, które udostępniają swoje rynki pracy dla Polaków już od momentu akcesji kraju ze strukturami UE.

Negatywne trendy depopulacji województwa śląskiego są szczególnie widoczne jeśli porówna się ich dynamikę w relacji do tendencji krajowych. Pomimo faktu, iż populacja Polski zmniejszała się w okresie 1995-2010 w tempie: -0,07% rocznie, to w przypadku województwa śląskiego tempo to było ponad 5-krotnie większe i wyniosło: -0,38% rocznie.

Tabela 1. Potencjał demograficzny województwa śląskiego i Polski oraz Kraju Žyliųskiego i Słowacji

Kategoria	1995	1996	2000	2005	2009	2010	Saldo	Tempo
Ludność WSL	4 907 930	4 902 913	4 758 944	4 685 775	4 640 725	4 635 882	-272 048	-0,38%
Ludność PL	38 609 399	38 639 341	38 253 955	38 157 055	38 167 329	38 200 037	-409 362	-0,07%
Udział WSL / PL	12,7%	12,7%	12,4%	12,3%	12,2%	12,1%	-	
Ludność KZ	-	687 771	693 853	694 763	697 502	698 274	10 503	0,17%
Ludność SK	-	5 378 932	5 402 547	5 389 180	5 424 925	5 435 273	56 341	0,12%
Udział KZ/SK	-	12,8%	12,8%	12,9%	12,9%	12,8%	-	

Źródło: obliczenia na podstawie: Banku Danych Lokalnych GUS, NBP, Databáza regionalnej štatistiky. Štatistický úrad Slovenskej republiky

Odmienna sytuacja pod względem demograficznym przedstawia się w Kraju Žyliųskim oraz Republice Słowackiej. W obu przypadkach, tj. zarówno regionu jak i państwa liczba ludności wzrasta. W przypadku Kraju Žyliųskiego wzrost ten jest szybszy - w relacji do całej Słowacji i w okresie od 1996 do 2010 wyniósł 10 503 mieszkańców, przy rocznym

¹ Roczne tempo spadku liczby ludności w przypadku województwa śląskiego wyniosło: -0,28%

tempie wzrostu na poziomie 0,17%². Liczba ludności Słowacji w analizowanym okresie rosła nieco wolniej tj. o 0,12% rocznie powiększając potencjał ludnościowy państwa o ponad 56 tys. mieszkańców.

W 2010 roku Kraj Żyliński (698 tys. mieszkańców) zajmował 4 lokatę na Słowacji pod względem liczby ludności. Jego potencjał ludnościowy ustępował takim regionom jak: Prešovský³ (809 tys. mieszkańców), Košický (780 tys. mieszkańców) oraz Nitrianský (705 tys. mieszkańców). Na przestrzeni lat 1996-2010 udział ludności Kraju Żylińskiego w populacji Słowacji utrzymał się na niezmiennym poziomie tj. 12,8%.

Pomimo negatywnej tendencji w zakresie liczby ludności województwo śląskie nadal utrzymuje drugą w kraju pozycję pod względem liczby ludności - ustępując jedynie regionowi mazowieckiemu³. W województwie śląskim zamieszkuje 12,1% ludności Polski. Region ten cechuje: największa gęstość zaludnienia w kraju (tj. 376 osób na km² - przy przeciętnej gęstości zaludnienia w Polsce wynoszącej 122 osób na km²), najwyższy wskaźnik urbanizacji mierzony procentem osób zamieszkujących w miastach (tj. 78% wobec 61% w Polsce). Dla porównania gęstość zaludnienia w Kraju Żylińskim w 2010 roku wyniosła: 103 osoby na km² - zaś na Słowacji: 111 osób na km². Wskaźnik urbanizacji w Kraju Żylińskim kształtował się na poziomie 50%, natomiast liczony dla Słowacji wyniósł: 55%.

Korzystna w województwie śląskim jest nadal struktura wiekowa ludności tj. 71,2% ludności województwa zalicza się do grupy osób w wieku produkcyjnym⁴. Podobna sytuacja pod względem struktury ludności w tej grupie wiekowej występuje w Kraju Żylińskim, gdzie odsetek osób w wieku produkcyjnym w 2010 roku wyniósł : 73%.

Na przestrzeni ostatniej dekady w przypadku województwa śląskiego wyraźnie zauważalny jest trend związany z powiększaniem się grupy osób w wieku poprodukcyjnym, tj. wzrost o 109,3 tys. (z 562 tys. do 663,4 tys.). Przy równoczesnym niemal 4-krotnie większym spadku liczebności osób w wieku przedprodukcyjnym tj. o 391,5 tys. osób. (z 800,1 tys. osób do 561,6 tys.). Tak niekorzystne zmiany w strukturze demograficznej są wyraźnie ilustrowane przez indeks starzenia się, który w przypadku województwa śląskiego w latach 2001-2010 wzrósł z 70 do 103 osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. Należy zwrócić uwagę, iż wartość indeksu starzenia się wzrosła również w skali całej Polski, niemniej wzrost ten był znacząco mniejszy tj. z 68 do 90 osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Tabela 2. Zmiany struktury demograficznej województwa śląskiego i Polski oraz Kraju Żylińskiego i Słowacji

Kategoria	Saldo liczby mieszkańców w grupach wiekowych 2010-2001			Indeks starzenia się	
	0-14 lat	15-64 lat	> 64 lata	2001	2010
Województwo śląskie	-391 458	194 131	109 393	70	103
Polska	-761 878	365 158	210 270	68	90
Kraj Żyliński	-29 854	28 363	6 836	56	78
Słowacja	-201 936	110 886	58 993	63	87

Źródło: obliczenia na podstawie: Banku Danych Lokalnych GUS, NBP, Databáza regionálnej štatistiky. Štatistický úrad Slovenskej republiky

Podobnie niekorzystne tendencje demograficzne można także odnieść do Kraju Żylińskiego oraz Słowacji, choć ich skala jest mniejsza niż w przypadku Polski i województwa śląskiego. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w Kraju Żylińskim

² W latach 1996-2010 liczba ludności Kraju Żylińskiego wzrosła o 1,5%, natomiast Słowacji o 0,9%.

³ Województwo mazowieckie liczy 5,2 mln mieszkańców

⁴ Zgodnie z metodyką UE za osoby w wieku produkcyjnym uznano te których wiek mieści się w przedziale 15-64 lata.

w latach 2001-2010 wzrosła o 6,8 tys. mieszkańców (z 74,9 tys. do 81,7 tys.). Równocześnie rosła liczebność tej grupy wiekowej w całej Słowacji tj. o niemal 59 tys. osób (z 611,9 tys. do 670,9). Zmianom tym towarzyszył wzrost wartości indeksów starzenia się do poziomu 78 osób w wieku poprodukcyjnym w Kraju Żylińskim w 2010 roku oraz 87 na Słowacji. Pomimo tego wzrostu indeksy starzenia się zarówno państwa jak i analizowanego regionu słowackiego pozostały na poziomie poniżej średniej europejskiej (indeks starzenia się UE27 w 2010 roku wyniósł: 96).

2. Wykształcenie

Ze względu na dostępność danych badanie aktualnej struktury wykształcenia w przypadku obu regionów jest ograniczone. Całościowe dane statystyczne, tj. odnoszące się do wszystkich mieszkańców analizowanych regionów dotyczą lat 2001 (Spis Powszechny na Słowacji) oraz 2002 roku (Narodowy Spis Powszechny w Polsce). Bardziej aktualnych danych dostarczają zestawienia odnoszące się do ludności aktywnej zawodowo, w tym pracujących (por. tabela 16).

W okresie ostatniej dekady w obu regionach wystąpiły istotne zmiany dotyczące struktury wykształcenia ludności aktywnej zawodowo, w szczególności pracujących. Zarówno w województwie śląskim jak i Kraju Żylińskim nastąpił istotny wzrost osób z wykształceniem wyższym. Wzrost ten był jednak ponad dwukrotnie wyższy na Śląsku i wyniósł 14,8%, podczas gdy w Kraju Żylińskim jego wartość kształtowała się na poziomie 5,8%. Większe zainteresowanie w zdobyciu wyższego wykształcenia doprowadziło do wzrostu udziału osób posiadających dyplom wyższej uczelni w strukturze pracujących z 10,9% do 25,6% w województwie śląskim oraz z 10,4% do 16,2% w Kraju Żylińskim.

Tabela 3. Struktura zatrudnienia i jej zmiany wśród ludności aktywnej zawodowo - pracującej, w województwie śląskim i Kraju Żylińskim w latach 2000 i 2009

Kategoria wykształcenia	Struktura wykształcenia w województwie śląskim [%]			Struktura wykształcenia w Kraju Żylińskim		
	2000	2009	zmiany struktury	2000	2009	zmiany struktury
wyższe ⁵	10,9%	25,6%	14,8%	10,4%	16,2%	5,8%
średnie ⁶	39,3%	39,3%	-0,1%	40,3%	46,1%	5,8%
zawodowe ⁷	41,2%	30,8%	-10,4%	41,4%	33,3%	-8,0%
podstawowe i niższe ⁸	8,7%	4,3%	-4,4%	7,9%	4,4%	-3,6%
RAZEM	100,0%	100,0%	-	100,0%	100,0%	-

Źródło: obliczenia na podstawie: Banku Danych Lokalnych GUS, NBP, Databáza regionálnej štatistiky. Štatistický úrad Slovenskej republiky

W obu regionach zmniejszył się udział osób posiadających wykształcenie zawodowe w strukturze osób pracujących. W Kraju Żylińskim odpowiednio o 8% (z 41,4% do 33,3%), natomiast w województwie śląskim o 10,4% (z 41,2% do 30,8%). Nadal najwyższy udział w strukturze wykształcenia pracujących posiadają osoby legitymujące się wykształceniem średnim. Udział tej grupy osób w strukturze zatrudnienia w województwie śląskim nie uległ zmianie. Wzrósł natomiast w Kraju Żylińskim z 40,3% do 46,1%.

⁵ Vysokoškolské

⁶ ogólnokształcące, policealne, średnie zawodowe - Úplné stredné

⁷ Nižšie stredné

⁸ Základné a bez vzdelania

3. Aktywność zawodowa ludności - rynek pracy

Poziom aktywności zawodowej w obu analizowanych regionach kształtuje się odmiennie. Zdecydowanie wyższą aktywnością zawodową cechują się mieszkańcy Kraju Żylińskiego, których udział⁹ w ludności w wieku produkcyjnym kształtował się w latach 2000-2009 na poziomie ok. 55%. Pod tym względem aktywność ekonomiczna mieszkańców województwa śląskiego jest zdecydowanie niższa, tj. udział osób pracujących w relacji do osób w wieku produkcyjnym w latach 2000-2009 kształtował się na poziomie ok. 35%. Oznacza to, iż w badanym okresie w Kraju Żylińskim na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało ok. 55 miejsc pracy, podczas gdy w województwie śląskim było to zaledwie 35 miejsc pracy.

Tą znaczącą różnicę w aktywności zawodowej mieszkańców obu regionów wyjaśniają częściowo procesy restrukturyzacji tradycyjnych przemysłów dokonujące się w województwie śląskim. W ich wyniku na Śląsku w latach 1995-2010 likwidacji uległo ok. 272 tys. miejsc pracy¹⁰. Równocześnie w latach 2001-2009 w Kraju Żylińskim nastąpił znaczący przyrost miejsc pracy wywołanych bezpośrednimi inwestycjami zagranicznymi tj. z 267,5 tys. do 297,8 tys.

Tabela 4. Aktywność zawodowa ludności w województwie śląskim i Kraju Żylińskim

Kategoria	1995	2000	2001	2005	2009	2010
Pracujący WSL	1 454 446	1 175 824	1 157 313	1 097 204	1 171 892	1 183 147
ludność w wieku produkcyjnym WSL (15-64)	3 368 072	3 375 609	3 380 130	3 258 695	3 336 412	3 328 182
Pracujący jako % ludności w wieku produkcyjnym WSL	43,2%	34,8%	34,2%	33,7%	35,1%	35,5%
Miejsca pracy na 100 w wieku produkcyjnym	43	35	34	34	35	36
Bezrobotni WSL	220 000	259 790	313 353	281 280	168 425	181 198
Stopa bezrobocia (a)	13,1%	18,1%	21,3%	20,4%	12,6%	13,3%
Stopa bezrobocia (b) wg GUS	10,9%	17,5%	19,7%	19,0%	6,7%	9,10%
Pracujący KZ (tys.)	-	266,7	267,5	281,1	297,8	-
ludność w wieku produkcyjnym KZ	-	-	475 852	541 421	544 644	504 215
Pracujący jako % ludności w wieku produkcyjnym KZ	-	-	56,2%	51,9%	54,7%	-
Miejsca pracy na 100 w wieku produkcyjnym	-	-	56	52	55	-
Bezrobotni KZ (tys.)	-	61,4	63,3	50,3	35,4	-
Stopa bezrobocia (a)	-	18,7%	19,1%	15,2%	10,6%	-
Stopa bezrobocia (b) wg ŠUSR	-	-	16,38%	9,33%	10,89%	10,86%

Źródło: obliczenia na podstawie: Banku Danych Lokalnych GUS, NBP, Databáza regionálnej štatistiky. Štatistický úrad Slovenskej republiky

Podobnie natomiast w obu regionach kształtuje się poziom bezrobocia mierzony stopą bezrobocia¹¹. W przypadku województwa śląskiego i Kraju Żylińskiego zmiany stopy

⁹ Tj. udział osób pracujących w liczbie osób w wieku produkcyjnym. W przypadku obu regionów jako wiek produkcyjny ujęto przedział wiekowy od 15 do 56 lat zarówno dla mężczyzn jak i dla kobiet.

¹⁰ Dopiero ostatnie lata wiążą się ze wzrostem miejsc pracy w województwie śląskim, przykładowo z 1 171,9 tys. w 2009 roku do 1 183,1 tys. miejsc pracy w 2010 roku.

¹¹ W danych zamieszczonych w tabeli odnoszącej się do aktywności zawodowej ludności w województwie śląskim i Kraju Żylińskim posłużono się dwoma stopami bezrobocia, z których pierwsza tj. „Stopa bezrobocia (a)” została skalkulowana jako relacja pomiędzy liczbą bezrobotnych podzieloną przez sumę liczby osób pracujących i bezrobotnych. Druga ze stop bezrobocia tj. „Stopa bezrobocia (b)” odnosi się do oficjalnych wartości tego wskaźnika publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny oraz Štatistický úrad Slovenskej republiky

bezrobocia wskazują na jego kumulację w pierwszej połowie lat 2000-nych. W kolejnych latach następuje jego spadek do poziomu ok. 9% - 10% w obu regionach.

4. Wydajność pracy

Interesujących informacji na temat wydajności kapitału ludzkiego dostarcza informacja na temat jego produktywności mierzonej poprzez odniesienie wartości PKB regionu w ujęciu realnym¹² do liczby osób pracujących. Istotny spadek liczby pracujących w województwie śląskim w latach 1995-2008 (tj. o ok. 272 tys. osób) przy równoczesnym realnym wzroście wartości PKB regionu spowodował dynamiczny wzrost wydajności kapitału ludzkiego (odnoszonego do osób pracujących). Tak mierzona wydajność kapitału ludzkiego rosła w latach 1995-2008 w tempie 6,08% rocznie w ujęciu EURO oraz 4,59% w ujęciu PLN¹³. Oznacza to, iż wydajność pracy w województwie śląskim wzrosła z 8 296 EUR na 1-go pracującego w 1995 roku do poziomu 17 875 na 1-go pracującego w 2008 roku¹⁴ (por. tabela 18) .

Tabela 5. Wydajność pracy i jej zmiany w województwie śląskim i Kraju Żylińskim

Kategoria	1995	2000	2005	2008	Tempo roczne
Woj. śląskie PKB (WSL) - ujęcie realne 1995 = 100 [mln EUR]	12 066,71	13 718,16	15 611,22	21 328,84	4,48%
Woj. śląskie (WSL) - ujęcie realne 1995 = 100 [mln PLN]	51 006,00	55 023,53	62 841,40	75 005,01	3,01%
Liczba pracujących	1 454 446	1 175 824	1 097 204	1 193 254	-1,51%
Wydajność pracy w WSL [EUR/pracującego]	8 296	11 667	14 228	17 875	6,08%
Wydajność pracy w WSL [PLN/pracującego]	35 069	46 796	57 274	62 858	4,59%
Kraj Żyliński PKB (KZ) - ujęcie realne 1995 = 100 [mln EUR]	1 999,72	2 236,59	2 701,47	3 445,83	5,55%
Liczba pracujących [w tys.]	-	266,7	281,1	310,9	1,94%
Wydajność pracy w KZ [EUR/pracującego]	-	8 386	9 610	11 083	3,55%

Źródło: obliczenia na podstawie: Banku Danych Lokalnych GUS, NBP, Databáza regionálnej štatistiky. Štatistický úrad Slovenskej republiky

W latach 2000-2008 rosła także wydajność pracy w Kraju Żylińskim, choć w porównaniu do województwa śląskiego wzrost ten był mniejszy. Roczne tempo wzrostu wydajności pracy wyniosło we wskazanym okresie 3,55%.

5. Przedsiębiorczość mieszkańców

W przypadku województwa śląskiego poziom przedsiębiorczość jego mieszkańców¹⁵ w relacji zarówno do przedsiębiorczości mieszkańców: Polski, Kraju Żylińskiego oraz Słowacji jest niższy. W latach 1995-2010 liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wzrosła w województwie śląskim z 240,4 tys. do 342,9 tys., niemniej roczne tempo tego wzrostu było niewielkie i wyniosło 2,4%. W tym samym okresie liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Polsce rosła szybciej - roczne tempo wzrostu na poziomie: 3,8% (por. tab. 19).

¹² Posłużono się ujęciem realnym PKB obu regionów przyjmującym ceny z roku 1995.

¹³ Różnice w tempie wzrostu wydajności pracy wiążą się ze zmiennością kursu PLN wobec EURO, który w 2008 wiązał się z umocnieniem złotego do poziomu 3,5166 PLN za 1 EURO.

¹⁴ Wartość wydajności pracy województwie śląskim w 2008 roku byłaby niższa, gdyby posłużyć się przeciętnym kursem EURO np. z lat 2000-2008 (tj. 1 EUR = 3,9652). Przy takich założeniach wartość wydajności pracy osiągnęłaby poziom: 15 852,21 EUR / 1-go pracującego.

¹⁵ Przedsiębiorczość mieszkańców ujęta jako liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w relacji do liczby mieszkańców danego regionu lub państwa.

Jeszcze wyższą dynamiką wzrostu liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą - w okresie 2001-2010 - wykazał się Kraj Żyliński, tj. roczne tempo wzrostu wyniosło 4,2%. Efektem wyższej dynamiki wzrostu liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą jest wyższa liczba tego rodzaju działalności odniesiona do 1000 mieszkańców danego regionu lub państwa. W przypadku Kraju Żylińskiego, wskaźnik przedsiębiorczości powiększył się z poziomu 59 firm osób fizycznych na 1000 mieszkańców w 2001 roku do poziomu 84 firm osób fizycznych na 1000 mieszkańców. W tym samym okresie w województwie śląskim wskaźnik przedsiębiorczości w 2001 roku kształtował się na poziomie 66 firm osób fizycznych na 1000 mieszkańców i wzrósł w 2010 roku do poziomu 74 firmy na 1000 mieszkańców województwa.

Tabela 6. Przedsiębiorczość mieszkańców województwa śląskiego i Kraju Żylińskiego w latach 1995-2010

Kategoria	1995	2000	2001	2005	2008	2009	2010	Roczne tempo
Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą WSL	240 419	300 969	314 777	326 898	323 485	325 991	342 941	2,4%
Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w WSL na 1000 mieszkańców w WSL	49	63	66	70	70	70	74	2,8%
Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą PL	1 693 427	2 500 952	2 600 126	2 776 459	2 845 321	2 815 617	2 942 965	3,8%
Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w PL	44	65	68	73	75	74	77	3,8%
Udział podmiotów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w WSL / PL	14,2%	12,0%	12,1%	11,8%	11,4%	11,6%	11,7%	-
Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (podnikatelia) w KZ	-	-	40 692	52 761	59 830	59 213	58 939	4,2%
Podmioty osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (podnikatelia) na 1000 mieszkańców w KZ	-	-	59	76	86	85	84	4,1%
Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (podnikatelia) w SK	-	-	303 506	367 094	418 221	413 867	410 308	3,4%
Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (podnikatelia) w SK na 1000 mieszkańców SK	-	-	56	68	77	76	75	3,3%
Udział podmiotów osób fizycznych KZ / SK	-	-	13,4%	14,4%	14,3%	14,3%	14,4%	-

Źródło: obliczenia na podstawie: Banku Danych Lokalnych GUS, NBP, Databáza regionálnej štatistiky. Štatistický úrad Slovenskej republiky

Powyższe tendencje wywarły także wpływ na wielkość krajowego udziału firm prowadzonych przez osoby fizyczne w obu regionach. W przypadku Kraju Żylińskiego udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w całkowitej liczbie firm tego typu prowadzonych na Słowacji wzrósł w latach 2001-2010 z 13,4% do 14,4%. W okresie nieco dłuższym tj. 1995-2010 udział firm prowadzonych przez osoby fizyczne w województwie śląskim w relacji to tego rodzaju działalności w Polsce spadł z 14,2% do 11,7%.

6. Płace i zasobność mieszkańców

Analiza wartości **przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia** w obu analizowanych regionach wskazuje, iż wyższy jego poziom tj. 874,05 EUR/mc występuje w województwie

śląskim. Wynagrodzenie w tym regionie stanowi niemal 103% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w Polsce (por. tabela 20).

Przeciętny poziom miesięcznej płacy w Kraju Żylińskim - odmiennie niż w przypadku województwa śląskiego - w 2010 roku stanowił ok. 86,5% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia na Słowacji. W okresie 2002-2010 w obu regionach wartość wynagrodzenie rosła, z tą różnicą, że roczny jego wzrost w województwie śląskim (5,5%) był niższy niż w Kraju Żylińskim (6,4%).

Tabela 7. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie śląskim i Kraju Żylińskim w latach 2002, 2005, 2010

Kategoria	2002	2005	2010	Wzrost	Tempo roczne
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w WSL [EUR]	569,40	640,90	874,05	154%	5,5%
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w WSL do średniej krajowej PL=100	102,60	103,20	102,70	-	-
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w KZ [EUR]	460,90	556,52	756,00	164%	6,4%
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w KZ do średniej krajowej SK=100	95,12	84,38	90,97	-	-
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w KZ do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w WSL (WSL=100)	80,94	86,83	86,49	-	-

Źródło: obliczenia na podstawie: Banku Danych Lokalnych GUS, NBP, Databáza regionalnej štatistiky. Štatistický úrad Slovenskej republiky

Poziom zamożności mierzony liczbą zarejestrowanych samochodów osobowych, wskazuje - w przypadku zarówno województwa śląskiego jak i kraju Żylińskiego - na znaczący jego wzrost. W latach 2000-2010 liczba samochodów osobowych w województwie śląskim zwiększyła się o 60% osiągając poziom ponad 2 mln pojazdów (por. tabela 21). Oznacza to, iż na każdym 100 mieszkańców województwa śląskiego przypada 45 samochodów osobowych.

Tabela 8. Liczba samochodów osobowych w województwie śląskim i Kraju Żylińskim w latach 2000-2010

Kategoria	2000	2005	2009	2010	Wzrost	Tempo
Liczba samochodów osobowych WSL	1 273 809	1 511 441	1 950 557	2 041 565	160%	4,8%
Samochody osobowe WSL na 100 mieszkańców	27	32	43	44	165%	5,1%
Samochody osobowe PL na 100 mieszkańców	26	32	43	45	173%	5,6%
Liczba samochodów osobowych KZ	129 732	141 939	178 826	-	138%	3,6%
Samochody osobowe KZ na 100 mieszkańców	19	20	26	-	137%	3,6%
Samochody osobowe SK na 100 mieszkańców	32	33	41	-	127%	2,7%

Źródło: obliczenia na podstawie: Banku Danych Lokalnych GUS, Databáza regionalnej štatistiky. Štatistický úrad Slovenskej republiky

Wolniej rosła liczba samochodów osobowych w Kraju Żylińskim osiągając poziom 26 samochodów na 100 mieszkańców w 2009 roku. Wartość ta jest znacząco mniejsza niż przeciętna liczba samochodów osobowych przypadająca na 100 mieszkańców Słowacji, tj. 41 samochodów na 100 mieszkańców.

7. Rozwój i współpraca w zakresie kapitału ludzkiego - strategie, programy, projekty, uwarunkowania i instytucje

PLANOWANIE ROZWOJU I WSPÓLPRACY

Na poziomie strategicznym planowania rozwoju **województwa śląskiego** zagadnienia kapitału ludzkiego zostały określone w **Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego**¹⁶ głównie w ramach priorytetu odnoszącego się do województwa śląskiego jako regionu o nowoczesnej gospodarce, który kreuje i skutecznie absorbuje technologie między innymi poprzez cel strategiczny A1. Wysoki poziom wykształcenia i umiejętności mieszkańców. Cel powyższy powinien być realizowany za pomocą następujących kierunków:

- *poprawy jakości kształcenia,*
- *rozwoju kompetencji i usług społeczeństwa informacyjnego,*
- *poprawy zatrudnialności i aktywności zawodowej mieszkańców,*
- *innowacyjną i konkurencyjną gospodarkę regionu.*

Aspekty związane z rozwojem kapitału ludzkiego znajdują także wyraz w ramach kolejnego z priorytetów Strategii odnoszącego się do powszechnej dostępności do usług publicznych o wysokim standardzie. W ramach wskazanego priorytetu kierunki nawiązujące do rozwoju kapitału ludzkiego obejmują:

- *poprawę dostępu do wysokiej jakości usług medycznych,*
- *upowszechnienia, promocja zdrowego i aktywnego trybu życia,*
- *podniesienie skuteczności polityki społecznej,*
- *wzmocnienie aktywności społecznej.*

W Kraju Żylińskiego zagadnienia związane z rozwojem kapitału ludzkiego definiuje **Program rozwoju gospodarczego i społecznego Samorządowego Kraju Żylińskiego**¹⁷. Zapisy Programu, w szczególności priorytet III Zasoby ludzkie obejmuje następujący cel strategiczny:

- *poprawa jakości życia poprzez stworzenie warunków dostępu do dobrego: wykształcenia i wartościowej pracy z punktu widzenia rodziny, jakości opieki socjalnej i zdrowotnej, równości szans, udogodnień w zakresie dostępu do kultury, sportu, spędzania wolnego czasu.*

Dokumentem precyzującym rozwój kapitału ludzkiego w Kraju Żylińskim jest **Koncepcja rozwoju edukacji i kształcenia w Samorządowym Kraju Żylińskim na lata 2010-2013**¹⁸. W jej ramach określone zostały funkcjonalne strategie w zakresie: ogólnego wykształcenia mieszkańców regionu (tj. na wszystkich poziomach nauczania), zawodowego wykształcenia mieszkańców, strategia rozwoju obiektów infrastruktury edukacyjnej, strategia „uczenia się przez całe życie”, strategia zapobiegania społecznym zjawiskom patologicznym, strategia opieki nad dziećmi i młodzieżą, strategia sportu i wychowania fizycznego. Z punktu widzenia planistycznego w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego Kraj Żyliński posługuje się

¹⁶ Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego - Śląskie 2020. Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego. Katowice 2010.

¹⁷ Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského Samosprávneho Kraja pre roky 2007 - 2013. Žilina 2007.

¹⁸ Koncepcia rozvoja výchovy a vzdelávania v Žilinskom samosprávnom kraji na roky 2010 – 2013. Žilina 2009.

także dokumentem: **Koncepcja sociálnich služieb, socjalnej prezencie a sociálneho poradenstva v ŽSK**¹⁹.

W zakresie diagnozowania poziomu kapitału ludzkiego występuje zainteresowanie badaniami dotyczącymi oceny i monitoring jakości życia w regionie (KZ²⁰).

DZIAŁANIA I PROJEKTY

Wśród działań i projektów związanych z rozwojem kapitału ludzkiego, które mogą w przyszłości osiągnąć potencjał współpracy transgranicznej wskazuje się na:

- działania związane z przemianą „tradycyjnej” szkoły na instytucję skutecznie zwiększającą jakość wykształcenia,
- działania w zakresie projektów rynku pracy,
- projekty ukierunkowane na poprawę skuteczności działań instytucji publicznych,
- wsparcie kluczowej roli rodziny wraz z poprawą relacji rodzinnych - przykładowo projekt „Wspólnie pomagamy ludziom” (Pomáhajme ľud’om spoločne) inicjujący współpracę instytucji socjalnych w Kraju Žylińskim i województwie śląskim,
- działania w zakresie poprawy dostępu do usług medycznych.

WARUNKI PRZYSZŁEGO ROZWOJU

Do istotnych warunków determinujących wspólne projekty rozwoju kapitału ludzkiego obu regionów można zaliczyć: obecne uwarunkowania prawne w zakresie polityki społecznej oraz polityki rynku pracy, tendencje demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa, nadmierne zainteresowanie młodzieży wykształceniem humanistycznym nie zaś technicznym, dynamika tworzenia nowych miejsc pracy i ich jakość.

INSTYTUCJE

Do instytucji zajmujących się obecnie zagadnieniami kapitału ludzkiego w przypadku Kraju Žylińskiego i Województwa Śląskiego zaliczono:

- Władze Samorządowe Województwa Śląskiego,
- Samorządowe Władze Kraju Žylińskiego (w tym: wydziały zajmujące się sprawami socjalnymi, opieką zdrowotną),
- urzędy pracy,
- podmioty świadczące usługi medyczne,
- miasta i gminy,
- organizacja non-profit świadczące usługi publiczne.
- szkoły średnie, szkoły podstawowe.

¹⁹ Koncepcja sociálnich služieb, socjalnej prezencie a sociálneho poradenstva v ŽSK. Žilina, 2009.

²⁰ KZ - Kraj Žyliński